

Zaštita duševnog zdravlja djece i mladih započinje u najranijem djetinjstvu

(Children and adolescent mental health protection begins in the earliest childhood)

Mirela Grbić

Služba za prevenciju bolesti ovisnosti

Služba za školsku medicinu

Zavod za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije

Ključne riječi: rani odnos majka-dijete, uloga oca, obitelj je sustav

Elaborirajući višegodišnji rad s eksperimentatorima, konzumentima i ovisnicima, te njihovim članovima obitelji, uočeno je da odnosi u primarnoj obitelji znaju biti značajno poremećeni ili oslabljeni. Disfunkcionalnost obiteljskog sustava je naglašena, a psihodinamika narušena, što se značajno odražava na komunikaciju u obitelji (Nikolić S., 1996.).

Kako odnos roditelj-dijete započinje «čak i prije začeca», roditeljskim maštanjima, obiteljskim sjećanjima....prevenciju treba provoditi od najranije životne dobi svakog djeteta! (Nikolić S.,1998.)

Kontinuitet preventivnih aktivnosti započelih prije sedam godina pod nazivom «Zaštita duševnog zdravlja u obitelji, vrtiću ili u drugoj ustanovi u kojoj dijete boravi i/ili živi», potrebno je i dalje podržavati i razvijati, kako bi navedene aktivnosti u sprječavanju bolesti ovisnosti i drugih rizičnih ponašanja već u ranom životnom dobu, svakog pojedinca i obitelji opravdale zasluženost i potrebno mjesto.

Tijekom proteklih godina «Edukacijom-edukatora» obuhvaćeno je oko tisuću stručnih djelatnika predškolskih ustanova u gotovo svim dječjim vrtićima Splitsko-dalmatinske županije (grada Splita, Trogira, Sinja, Solina i Kaštela).

Projekt je zamišljen i realiziran kroz predavanja i radionice koje su obuhvaćale nekoliko tematskih cjelina.

Prvi ciklus edukacije obuhvaćao je predavanja na temu: «Rani odnos majka-dijete», kako bi se djelatnici predškolskih ustanova još više senzibilizirali, educirali i informirali o važnosti ranih objektnih odnosa, kao prototipa svih budućih odnosa u životu i društvu, te njihove izuzetne uloge u svakodnevnom neposrednom radu s djecom, te time i mogućnosti da nadgrade dobra iskustva i korigiraju loša. (W. Winnicott, 1965.)

Naglašavajući razumijevanje i teorije spoznaja o ranom psiho-fizičkom razvoju govorilo se o:

- Potrebi za sigurnošću i pripadanjem-konstantnosti objekta, kontinuiranosti djelovanja;
- Teoriji vezivanja-attachementa (J. Bowlby 1975.);
- Neverbalnoj komunikaciji, manifestaciji ranih trauma i fiksacija kod djece;
- Psihičkom rođenju djeteta;
- Prelaznim objektima u ranom djetinjstvu i njihovoj važnosti;
- Separaciji-odvajanju, Individuaciji-osamostaljivanju.

Drugi ciklus «Edukacije-edukatora» u suradnji s koordinatorom preventivnih aktivnosti i voditeljima programa svake ustanove, i dalje je pratio koncept razvoja objektnih odnosa naglašavajući važnost, stabilnosti i funkcionalnost obitelji u cjelini. Posebno je naglašena uloga oca, obraćajući pozornost na dinamičnost i važnost očinske uloge, kao nezamjenjive i važne u životu svakog djeteta (Freud A., 2000.) Podnaslovi su sadržavali slijedeće sadržaje:

- Što je s očevima? Zašto je tata važan?
- Rana triangulacija;
- Uloga oca u razrješenju simbioze;
- Formiranje strukture nad-ja;
- Otac «ipak» predstavlja vanjski svijet!?
- Identifikacija s ocem pomaže dječacima.

Treći ciklus predavanja odnosio se na odnose unutar obitelji, osvještavajući da je obitelj poput živog

organizma, temeljna ljudska skupina, koja (na razini populacije obitelji, kao i svaka pojedina obitelj) ima svoju prošlost, sadašnjost i budućnost, i da na putu svake obitelji postoje različite teškoće obiteljskog životnog ciklusa.

Odnosi unutar obitelji imaju izniman značaj i utjecaj, na svakog člana obitelji na najneposredniji mogući način, a o kvaliteti toga odnosa u mnogome ovisi psihički život i duševno zdravlje svakog pojedinca, njegovo društveno ponašanje i socijalna adaptacija (Nikolić S., 1993.). Predavanja su bazirana na slijedećim temama:

- Životni obiteljski ciklus;
- ;Obitelj je sustav;
- Uloga djeteta u obitelji.

Provođenje preventivnih programa stoga treba započeti što ranije, kako bi bili efikasniji. Treba razmišljati i o unapređivanju savjetodavnog rada, koji otvara temu zaštite duševnog zdravlja, kao mjesta za provođenje prevencije, koja djeluje i terapijski. Također se možemo zapitati i koliki su ekonomski i preventivni efekti takvog rada, i koliko možemo unaprijediti duševno zdravlje djece i mladih, ako «na vrijeme», znamo prepoznati i pratiti, a time uvijek i prevenirati!?

Kordiniranim djelovanjem Služba za prevenciju ovisnosti i Služba školske medicine Zavoda za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije može se znatno doprinijeti u daljnjem preveniranju i unapređivanju duševnog zdravlja svake obitelji, što ranijim intervencijama.

Stručna služba škole i liječnik specijalist školske medicine na sistematskom pregledu za polazak u školu, trebali bi po svim mjerilima dobiti psihofizički sposobno i zrelo dijete za polazak u školu, koje nema značajne smetnje u nadolazećem razvojnem periodu latencije. Međutim, ukoliko se na vrijeme prepozna problem, moguće je praćenjem djeteta i obitelji kroz savjetodavni rad djelovati.

Sprječavanjem ili ublažavanjem znakova osobne i socijalne dezintegracije, koji uvijek mogu za posljedicu imati bolesti ovisnosti i druga rizična ponašanja mladih, a koja sve više postaju javnozdravstveni problem, može se unaprijediti duševno zdravlje djece i mladih, pa tako i cijele obitelji (Nikolić S. i sur., 2004.).

Literatura:

Freud A.: Normalnost i patologija djece, Prosvjeta Zagreb, 2000.

Nikolić S.: Osnove obiteljske terapije, Medicinska naklada Zagreb, 1996.

Nikolić S.: Svijet dječje psihe, Prosvjeta Zagreb, 1998.

Nikolić S.: Zaštita duševnog zdravlja mladih, Medicinska naklada Zagreb, 1993.

Nikolić S., Marangunić M. i sur.: Dječja i adolescentna psihijatrija, Školska knjiga Zagreb, 2004.

Kontakt: Mirela Grbić, prof. defektolog/konzultant za duševno zdravlje djece i adolescenata, psihoterapeut za djecu i mlade

Salonitanska 33, sv. Kajo, Solin

Tel.:021 217 979

Fax.: 021 213 280

e- mail: zeljko.grbic@st.t-com.hr